

א) וַעֲלֵץ ג: לַקֶּמֶן כח: לא: מח:א: ב) וַלְקֶמֶן יט:א: ג) וַקְדוּשֵׁן ה: כה: ושי"ג, ד) לַקֶּמֶן ל, ס) וַשִּׁשׁ מח"א, ו) וַדָּף ג: ד"ה משורר, ז) ז"ל דפרישת, ח) וַז"ל המגלגל, ט) וַעֲשֵׂש בתוספות ד"ה שור, י) ז"ל מקי,

גליון הש"ם

תוב' ד"ה מוז לבור שכן שלא ברשות דאפי' עשאו ברשות. ע"י לקמן כח ע"ג תוס' ד"ה ה"מ:

מוסף רש"י

כולם מבורר למדנו. כל תקלה בור הוא ואפי"ג דלא הפקיר (וע"ד ב.), כל אלו שאמרו. תמנש מותרין לקלל ברה"י, ואלו הן פותקין ביבמותיהן. לקלל שופקין שלהן ברה"י יו', צד לומר התקלה שופקין של מי שממש הית לה"ר (לקמן ז.).

רבינו חננאל

לאיתויי ליחבה נירו וסכסכה אבנו. פיס' הצד השוה שבהן ב'. לאיתויי מאי, אמ' אביי לאיתויי אבנו וסכנו ומשאו שהניחן בראש הגג ונפלו ברוח מצויה והזיקו בתר דנייחי. אבל בהדי דקאזלי נזקי לא איצטרכא ליה דהיינו אש, אלא אפי' בתר דנייחי. רבא אמר לאיתויי בור המתגלגל ב'. רב אדא בר אבהא אמ' לאיתויי הא דתניא כל אלו שאמרו פותקין ביבמותיהן וגורפינן מערותיהן בימות החמה אין להן רשות, בימות הגשמים אע"פ שיש להן רשות אם הזיקו חייב השלם. ומקום חלוקת רב ושמואל כבר פירשנוהו למעלה.

לאסויי ליחבה נירו. שאם ליחבה האש חרישמו של חצירו או סכסכה אצניו חייב. בצאננים שיך לשון סכסוך שלא נשרפו לגמרי אלא סכסכה ונדבקה האש בהן וסכסכה מעט כדאמרין (חולין דף י"ז:). גבי פגימת סכין מסוכסכת מרוח אחת שלא נפגמה מז' דדדין לגמרי. ולהכי כתב אש לחייבו בהי דנפקא לן התם (לקמן ט.) מאו השדה דלא שמעינן מהיך דמתניתין הא מילתא דליחייב בדבר שאינו ראוי לה כגון הכא שאין עיקר אש בנך: **האז השוה שבהן שדרן להזיק ב'.** דמשמע אף כל שדרכו להזיק ושמירתו עליך ומאי מצינא לאתויי: היינו אש. דמולדה דאש היא דמאי שגא אש מינה שכן כח אחר מעורב בה הני גמי כח אחר כו': **צמר דנייחי.** מוקי בהן שור או חמור: **אי דאפקריה בין לרב בין לשמואל.** דפליגי ט) (צהפקר) צפ' המניח את הכד (לקמן דף כח:): **היינו בור.** דתרווייהו אמרי כל תקלה שהפקיר נפקא לן מצור דחייב דמי היכי דחיובא דבור הוא ברה"י דהוי הפקיר כדאמרין צפ' שור שנגח את הפרה (לקמן דף מט:). שעל עסקי כרייה ופתיחה צאה לו אף כל תקלתו שהפקיר חייב דאש גמי תחילת עשייתן לנזק דהוה ליה לאסוקי אדעתיה דסופו ליפול ברוח מצייה: **אש מוכיח.** והיינו דנקט במתני' **האז השוה: שכן דרכו לילך ב'.** אבל אלו לא הזיקו בהליכתן אלא השור והחמור נתקל בהן: **וחור צהן דיון.** דאיכא למפסך מזה לצור שכן אין כח אחר מעורב בו ואמאי צהצד השוה דמתניתין: **צורו המתגלגל.** כגון הניח אבן ברה"י וצעודה במקומה לא הזיקה וגלגלה רגלי אדם ובהמה למקום אחר והזיקה שם: **אי צהדי דאולי מוקי ב'.** לא גרס והכי גרסינן **הכי דימי אי דאפקריה בין לרב בין לשמואל כו': מעשיו.** כרייתו גרמה את ההיזק אבל מעשיו של זה לא הזיקו אלא רגלי אדם ובהמה שגלגלוהו: **שור יוכיח.** שאין מעשה צעלים גרמו ההיזק אלא ממונו הזיק והיינו האז השוה דנקט במתניתין: **כל אלו שאמרו.** וקמשיב ואזיל להו אלו הפותקים ציצותיהם וגורפים מערותיהם כלומר כל אלו שאמרו חכמים שיש להן רשות להשליך מזקיהן לרה"י ואלו הן פותקין ציצותיהן פותחין לינורותיהן המקלחים שופכים ששופכין מתלריהן לרה"י: וגורפינן **מערוסיהן.** ומשליכין וצליהן לרה"י:

צימות החמה אין להם רשות. מפני שהרמז נאה והוא מקלקלו אבל צימות הגשמים שהרמזות מלוכלכות יש להן רשות: **ואפי"פ שברשות.** ז"ד משליכין אם הזיקו חייבינן: **כחו הוא.** והיינו אדם ותנא ליה במתניתין: שור

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ו.

אי' לרב דאמר ב'. לא גרסינן כדפירשנו לעיל: **מה לבור שכן אין** כח אחר מעורב בו. למאי י) דפרקי דלא חשיב אש מעשיו גרמו לו לפי שהרוח מסייע לו ה"מ למפרך הכא מה לצור שכן מעשיו גרמו לו תאמר צאצנו וסכיננו אלא לפי דפירכא שכן אין כח

אחר מעורב בו חשיב טפי דהשתא ליכא למימר שור יוכיח אלא אש גרידא ולקמן גבי צור המתגלגל פריך מה לצור שכן מעשיו גרמו לו דלא שיך התם שכן אין כח אחר מעורב בו דהיכי נימא תאמר צור המתגלגל שכן כח אחר מעורב בו דמשמע דלא הוי צור אלא על ידי כח אחר וזה אינו שהרי נעשה צור צלא כח אחר משמיעמו ברה"י: **לאיתויי בור** המתגלגל. צכל הספרים כתוב אי צהדי דקא אולי קמוקי כחו הוא ופירש הקונטרס דלא גרס ליה וטעמא משום דאמרין לקמן בהמניח (דף ס:) אין דרכן של בני אדם להצטונן צדרכים וצעל התקלה גמי אין לחייבו מטעם אדם המזיק אלא משום דחשיב כרוח מצייה והוי אשו ואין למוחקו צצציל כך דלענין כדי שלא ילכו כ"כ צחוקן שימיו וזיקו דרכו להצטונן שפיר ולהכי פריך כחו הוא ויתחייב המתגלגל הכל ולא צעל התקלה ואפי"ג דלגבי כלצ שנטל המכרה והלך לגדיש כו' (לקמן ד' הא:). ופריך בגמרא (ד' גג.) וליחייב צעל הגחלת גמי שהוא צעל התקלה היינו משום דכלצ לאו צר דעה הוא אבל האז המקלקל צר דעה הוא מדע דאם הדליק אש וצא אחר ושרף טלית

חצירו או חפר צור וצא אחר ודחף שור חצירו לתוכו אין סברא שיתחייב צעל הצור או צעל האש והמתגלגל צרגלי צהמה אם הזיק צהדי דאולי יתחייבו צניהם צעל הצהמה וצעל התקלה והא דאמרין לקמן בפרק הפרה (ד' גג: ט.) שור ואדם שחפצו לצור לענין מוקין כולן חייבין דמשעו אפילו צעל הצור צריך לומר דמיידי אדם צלא כוונה דכיון דאין כוונה כלל חייב צעל הצור כמו האדם והא דאמרין (שס) לענין ד' צברים ודמי ולדות אדם חייב האז ד' צברים היינו נזק צער ורפיחי וצבת אבל צושמ אין חייב עד שיתכוין כדאמר בהסובל (לקמן ד' פו.) ולא הוי כארצעה צברים דלעיל דהתם לא חשיב נזק והא דאמר (לקמן גג:) לענין כופר ושלשים של צבד שור חייב ז"ל דהיינו דוקא צכוונה אפי"ג

דלא הוי דומיא דאדם דצשלא צכוונה ליכא כופר ושלשים של צבד כדאי' צשילהי שור שנגח ד' וה' (לקמן ד' מג:). **מה לבור שכן שרא ברשות.** *דאפילו עשאו צרשות ואח"כ הפקיר כיון שהפקיר היינו שלא צרשות: **תאמר** בהני דברשות שור יוכיח. וא"ת למ"ד תנא שור לרגלו היכי קאמר שור יוכיח דצרשות חייב והא רגל לא מיחייב אלא צרשות הניזק ושם אין לו רשות וי"ל כגון שהלך ברה"י והתח וזיק ברה"י דחייב כדאמרין לקמן (דף יט:). (שיך לע"ז) ה"ג **הבורת** והאיין שנפצו לרשות הרבים והזיקו פטור מרשעם. וכן כתוב בספרים של רש"י וכן בספר רב אלפס וכן עיקר אבל אותם דכתוב צהו חייב לשלם לא נהירא דכיון דצשלא הזהירו חייב לא יתכן להקל עליו לפוטרו ממה שמוהירין אותו לקוח ולסמור: **אי' דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל** היינו בור. וא"ת והא משמע לקמן בהמניח (ד' טט.) דלכ"ע המפקיר נזקינן לאחר נפילת אונס דפטור והאי גמי אונס הוא דצבנין ונטיעה שעשה לא פשע כלום וי"ל כיון שהזהירו לקוח ולסמור שלא יזיקו ועבר הזמן הוי פושע והוי כמפקיר י) נכסיו לאחר נפילת פשיעה:

היינו בור. לכאורה נראה כשהזיקו כותל ואילן צשעת נפילה גופה ואפי"ה מדמה ליה לצור מדלא קאמר הכא אי צהדי דקאזלי קמוקי היינו אש ועוד דאי צהזיק דלאחר נפילה מיירי אמאי פטור מלשלם הלא כיון שנפלו מיד היה לו לסלקן ועוד דאי"כ לא הוה ליה למיתני לקוח ולסמור אלא נתנו לו זמן לפנותו ולסלקן כיון דצהזיק דלאחר נפילה איירי אפי"ג דצור אין הולך להזיק ואלו הולכים ומוזיקין יש לנו ללמדם מצור דעדיף הדיק דידהו שהולכים ומוזיקן מצור שאינו הולך ומוזיק אלא מוזיק במקומו ונראה דצהזיק דלאחר נפילה גמי

עין משפט ונר מצוה

בור א מיי פי"ד מהל' מוקי ממון הלכה ח סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף ב:

מה ב ג מיי פי"ג מהלכות מוקי ממון הלכה ב ג סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף א:

בו ד מיי שם טור ש"ע שם סעיף ג:

בו ה מיי שם הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' תיד סעיף ב: